

Francii než v ní. Rodinem, tvůrcem Muže o přeraženém nose a Kovového věku, Victora Huga i Balzaca, Jana Křtitele i Polibku, Evy i Objektu erotického, vyvrcholuje se *naturalism* a *impresionism* v sochařství. Rodin poučoval se z různých pramenů; kromě domácí tradice francouzské, která postupuje bez mezer od gotických sošníků katedrálových až do světlého 18. a vášnivého 19. století, daly mu něco i antika i raná renesance (Donatello) i Egypt, ale všecko dovedl vlít v kadlub svého vášnivého bouřného temperamentu, neboť temperament byl především, při svém velkém vědění i umění a přes ně. Byl umělec reprezentativní tím, že dal výraz skrytým tendencím své doby: křečci nervové, smyslné vášni, chtivé až rouhavé lačností poznání smyslového, zvláště pohybového. V jistém smyslu jest jeho umění moderní barok: chce zachytiti co nejvíce povrchu životního a povrchu právě co nejvíce zvládnutého, roztrpčeného, zvládnutého, zneklidněného prohlubněmi i hrboly, žíhaného hrou světla i stínu, povrchu životního, zachyceného až do omamné vůně pleťi tělové. Hle, v tomto smyslu jest iniciátorem moderního umění — věčejšího, neboť dnešní jest již na jiných drahách. On byl lovec pohybu, změny, vteřinového postoje a posunu, úprku časového a jeho melancholické trýzně, a v tomto smyslu vášnivý odpůrce klasicismu i akademismu, ale, žel, často i bořitel a rušitel každé idealistické jednoty. Sochař erotické křeče, jenž ne darmo miloval ze všech básníků v rozhodné době své tvorby Baudelaira Květů zla, jest omezeně moderní i v tomto přecenění ženy. Vedle nervového spasmatu známe a hledáme dnes i klid a jas intelektu, odvěkou jednotnou bytnost za zvládnutým, zneklidněným jevem, architektonickou vázanost vši hmoty, poslušné nositelky ideje, — a to právě jsou zory světové, které Rodinovi unikaly. A zde navazuje reakce proti němu, které náleží budoucnost.

Eliška Krásnohorská

dokonala 18. listopadu sedmdesátý rok svého života. Eliška Krásnohorská jest významná osobnost českého literárního světa, činná jako básnička, překladatelka, literární essayistka, libretistka, organizátorka ženského školství a vzdělání. Eliška Krásnohorská vstoupila do literatury české subjektivně lyrickou sbírkou *Z máje žití* (1870), přivítána Nerudou a zvláště Hálkem; po ní následovala sbírka *Ze Šumavy* (1873), nejhodnotnější její kniha básnická, krajinomalby a žánrové kresby proložené pathetickou rétorikou národně obrannou; dále časové verše oslavující boj a život Slovanů balkánských: *K slovanskému Jihu* (1880), rozjímavé *Vlny v proudu* (1885) a *Lelosty* (1887), vlastenecky útočné a bureující *Na živé půdě* (1895) a *Bajky velkých* (1889), bojující za tytéž vlastenecké a humanitní ideje a přesvědčení autorčiny satirou a vtipem. Po dlouhé odmlce dvaceti let vydala autorka *Zvěsti a báje*, v nichž zůstala si věrna obsahem i formou a v nichž pokračuje v ušlechtilé tendenčním tónu sbírek předešlých: táž horoucí víra v ideje jejího mládí, týž humanitní i národní idealism, týž rétorický rozmach do šířky. Vedle toho ustupují v pozadí epické pokusy autorčiny, idyla *Vlaštovičky* (1883) a povídka veršem *Šumavský Robinson*. Větší význam než veršům původním připisují překladům z Byrona (Child Harold), Puškina (dvě sbírky drobnější epiky a Boris Godunov), Hamerlinga (Král sionský), a zvláště převodu Mickiewiczova Pana Tadeáše, jehož

třetí opravené vydání vychází právě nyní nákladem Ottovým; r. 1882, kdy vyšlo první vydání, byl to opravdu překladatelský čin, dílo velké vytrvalosti i opravdového umění slovesného. Jako literární kritik účastnila se Krásnohorská vášnivě literárních bojů českých let osmdesátých a devadesátých, vystupujíc příkře proti t. zv. kosmopolitické škole lumírovské a proti Macharoví a t. zv. moderně české v polemikách, vyvolaných kritickým článkem Macharovým o Hálkovi.

Krásnohorskou jako básničku charakterisoval tuším nejspřávněji zvěčnělý Jaroslav Vrchlický, postaviv ji ve chvíli, kdy přehlížel o svých padesátinách své dílo i svůj život, vedle sebe, ale do jisté míry i *proti sobě* jako *formalistku* mnohem úzkostlivější, než byl sám. Formalistka je Krásnohorská opravdu správným jazykem a správnou technikou básnickou, ale jako formalistka jest také málo ne osobní, nýbrž osobnostní, málo básnicky tvořivá a jadrná. Věrnost jejím ideám politickým, kulturně humanitním i literárním jest krásná stránka její povahy a vymáhá si uznání i od odpůrců, a od těch nejprve.

Nové knihy (6)

Nákladem Artura Nováka vyšla krásná významná kniha, jež budiž doporučena všem, kdož starají se o moderní umění výtvarné; přinese jim mnoho poučení o opravdové tvorbě umělecké. Jsou to *Vzpomínky na Cézanna*, které napsal francouzský malíř novoklasik Bernard a jež přeložili pp. Václav V. Štech a František Žákavec. Cézanne jest obroditel moderní malby, veliký tvůrčí krok za impresionism směrem k stylu, zákonné formě, architektonice obrazové. Dnes podléhá mu přímo nebo nepřímo skoro každý opravdový mladý malíř, který se nepozdí za vývojem nebo nekýčaří. Ale jak již bývá, tvůrčí čin dobyvatelův, v němž vyřešil se smysl celého jeho života, proměňuje se často v odvozenou dekorativní formulku, kterou se pracuje jako schematem.

Kniha Bernardova, třebaž skresluje Cézanna pro svůj klasický tradicionalism, ukazuje přece správně, jak v díle jeho vedle myšlenkové spekulace účastnilo se i *pozorování přírody* a jak čin jeho jest nerozlučně spoután s jeho životem i jeho okolím krajinným. Proto měla by býti čtena hojně nejen malíři, ale i každým, kdo chce se přiblížiti tomu životnímu zázraku nad zázraky, jímž jest posvěcená tvorba umělecká.

Třetí třída České akademie počala vydávati dvě důležité knihovny literární historické: Knihovnu novočeskou a staročeskou. Byla nám zaslána posud jen první dvě čísla Knihovny novočeské, obsahující veršované práce Františka Vladislava Heka, vydané *Janem Jakubcem*, a I. část *Almanachů Antonína Jaroslava Puchmajera*, znovu vydaná *Jaroslavem Vlčkem*. František Vladislav Hek jest studovaný dobrušský kupec Jiráskův Věk, jehož verše tli v časopisech probuzenských, jako v Prvočinách, Vlastenských novinách, v Rozmanitostech, v Palkovičově Týdeníku; od tamtud je nyní se vši pietou a kritikou obezřetností vysvobozuje Jan Jakubec, který v úvodě spisu podotýká, že „Hekovi v zátiší českého obrozenského básnictví náleží místo“ a že „asi čtvrt stovky epigramův a asi deset rozsáhlejších veršovaných skladeb ob stojí též se stanoviska estetického“. Sebrání básní a zpěvů z r. 1795, knížka stojící na prahu naší básnické literatury moderní, jest dnes již vzácností;

i přichází vhod nové vydání *Jaroslava Vlčka*, pořízené po zásadách kritické věrnosti a přesnosti starým pravopisem, starou interpunkcí i původním švabachem.

Nákladem Unie počala vycházeti nová sbírka původní beletrie *Knihy Zvonu* redakcí Fr. S. Procházky. Byly nám zaslány první tři svazky: *Jana Liera* novela *Magdalena*, *Josefa Štolby* cestopisné obrázky *Ze slunných koutů Evropy* a *Jana Haulasy* japonský román *Okna do mlhy*. Lierova *Magdalena* jest práce tuším plná dvě desetiletí stará a nesnese dnes přisněžšího estetického měřítka, což nepravím proto, abych zlehčoval významu zvěčnělého autora, který vidím jinde než v romanosectví.

F. Topič posílá nám sbírku črt *Karla Horkého Má ůcta!* a *Antonína Klášterského* románek veršem *Ze zápisníku mrtvého* (2. svazek Hovorů básníků). Knížka Horkého jsou různé humoresky a satiry velmi zvětralé a vyčpělé a ukazují světle, jaký ěumbuk tropil se s Horkým poslední leta před válkou a jak těžce prohřešovala se na něm i na literatuře nekritická kritika česká, která jej odnaučila vši opravdové umělecké práci a sebekritice a jest jistě spoluvinná na tom, že propadl samolibé povrchnosti a mělké jalové manýře. Báseň *Antonína Klášterského* jest konvenční veršovaná povídka, jak rozumělo se jí v letech osmdesátých minulého století, s ozvuky tu z Puškina, onde ze Svatopluka Čecha, tam z Vrchlického, ale není bez půvabů, byť archaických. Jest to příběh nešťastného básníka libertina, který poznal vášeň s mnohými ženami a naposledy, pozdě již, když zdraví jeho bylo podryto, lásku k ženě svého přítele Adrienně. Některé detaily vzal prý autor ze životopisu básníka inženýra Ladislava Staňka, který skončil sebevraždou r. 1884 a z jehož pozůstalosti sešitek veršů vydal tuším Jaroslav Vrchlický. Antonín Klášterský jest věren ideálům svého mládí; a nechápu, že v době, kdy jest za tutěz věrnost oslavována a velebena Eliška Krásnohorská, má býti za ni tupen právě on.

V nakladatelství J. Ottově vyšel román *Růženy Jesenské Ivana Javanová*, o němž brzy přinesu obšírný referát, a polské romanopiskyň a dramatičky *Gabriely Zapolské Sezónní láska*, dobrý román naturalistické faktury.

V knihách dobrých autorů nákladem pí Kamily Neumannové prózy *Josefa Čapka Lelio* (74 strany, za 2 K), o nichž píši v souvislosti s knihou jeho bratra Karla v stati úvodní.

Z nakladatelství Laichtrova studie významného sociologa *Jakuba Novikova Problém bídý a přirozené jevy hospodářské*, překladem dra Jaroslava Nováka (Otázek a názorů číslo 32).

V nakladatelství Fr. Borového *Ivana Volného Povídka o dnech mého života, radostech a strastech*, v překladu Stanislava Minaříka (9. svazek Knih slovanských autorů).

K překladu Suarésova Stendhala

Kdesi bylo vytčeno jako lapsus jedno místo z mého překladu Suarésa, a sice v kapitole 7 „Pod mostem Avignonským“ (Kmen č. 41). Není to však lapsus, nýbrž přeložil jsem tak *po úvaze a úmyslně*. Místo ono zní v originále: *l'un et l'autre en quête du pays où la lune est de miel*. To přece není možno přeložiti: „kde jsou libánky“ ani „kde měsíc jest libánkový“. Obraz Suarésův jest docela konkrétný;

jde mu o skutečný měsíc, a ne o odtažitě určení časové. Stendhal chce znázorniti *nehoráznou, dělskou přímo naivnost* Musseta a George Sandové, kteří hledají v Benátkách věčné jaro lásky. Mohl jsem a chtěl jsem přeložiti pohádkovým stylem: „hledají zem, kde rostou medové koláče“, ale to by nebylo suarésovské. I rozhodl jsem se pro překlad doslovný, neboť on jediný jest zde práv rázu *stylu Suarésova*, který cítí jeden jeho francouzský kritik výslovně jako „*dělsky reálný*“ a „*konkrétný až do barbarskosti*“. Takovým dojmem musí působiti i překlad český, ač chce-li vystihnouti a podati ráz originálu.

Nové knihy (7)

V popředí zájmu jest tentokrátě překlad válečného románu francouzského *Oheň* od *Henri Barbusse* (nákladem Topičovým v jeho Dobrých knihách přeložených). Autor byl před válkou skoro neznám širšimu obecnstvu francouzskému; jeho román, který dosáhl statisícových vydání, učinil jej naráz proslulým. Spisovatel prožil 15 měsíců v čáře bitevní a *Oheň* jest deníkový záznam toho přemnohého strašného a mála radostného, co prožil roj desátíka Bertranda, v němž bojoval jako prostý voják i Barbusse. Není pochyby, že Barbusse jest mohutný umělec nevšedních schopností, zvláště zrakových, který dovede vysloviti, co viděl, slovem novým a někdy úžasně smělým. Není pochyby také, že není jen pouhé oko, ale i duše a srdce. A přece nejsem přesvědčen o poslední nejvyšší tvůrčí a právě básnické hodnotě jeho díla. Jeho *básnická osobnost* jest skoro úplně vymazána v této knize. Jest pravda, bylo by nesmírně odvážné a riskantní postavití svou osobnost jako hranol mezi čtenáře a tento strašný nadlidský děj, ale přece jen za tuto cenu mohlo vzniknouti dílo opravdu geniální. Barbusse volil býti pouhým mediem a často nástrojem nejvyšše citlivým a věrným, který by prostředkoval čtenáři válečný děj, rozložený v pocity a otřesy duševní. I to jest úkol čestný, ale ne již tvůrčí v nejvyšší potenci slova. Něco z reportáže ulpělo na tomto díle a oloupilo je o plné básnické posvěcení. Nacionalističtí kritikové ve Francii vytýkali Barbussovi, že podal jen strašnou trpnou hrůzu války, a ne její heroism; myslím, že se tu cítí správně něco, co jest nešťastně vysloveno. Vlastní příčinu menší básnické hodnoty vidím v tom, co jsem vytkl. Překlad tohoto díla nebyl nic snadného a p. Hanuš Jelinek rozřešil jej velmi pěkně.

Z téhož nákladu ve sbírce Povídky o zvířatech překlad *Bronsarla ze Schellendorffů Z afrických stepí a pralesů*. Ale není to Jack London, ba ani ne E. Thompson Seton, který vyšel předtím v této sbírce!

U Kočiho III. díl *Jana Kryštofa* od *Romaina Rollanda*, o němž bylo již promluveno v tomto listě mnou i Rudolfem Malým.

Tamže *Bohatýr Vratislav* od *Edvarda Štorcha* (Uměleckých snah svazek 61). Ed. Štorch snaží se tu, opíraje se o starou epiku ruskou i jihoslovanskou, o rekonstrukci slovanského bohatýra českého z doby kolem r. 600 po Kr., rekonstrukci půl básnickou, půl vědecky dokumentární.

Nákladem Českého lidového knihkupectví a antikvariátu (Josefa Springra) *Nová svoboda*, rozpravy amerického presidenta *Woodrow Wilsona* v překladu Ivana Schulze. Wilson charakterisuje tuto knihu jako „pokus vyjádřiti nového ducha